

Csillagászat-történet

Csillagászati megemlékezések

Két jelentős évfordulóról is megemlékeztünk ebben az évben: Konkoly Thege Miklós halálának 75., valamint Haynald Lajos kalocsai érsek születésének 175., halálának 100. évfordulójáról. Örvendetes, hogy a Magyar Csillagászati Egyesület mindkét ünnepség szervezéséből, illetve lebonyolításából kivette a részét.

Május 18-án Esztergomban rendeztük meg a Konkoly Thege Miklós Emlékülést. Az MCSE Csillagászat-történeti Szakcsoportja és az esztergomi Regiomontanus Csillagászati Klub közös rendezésében megtartott előadónapon mintegy ötven érdeklődő vett részt, és megjelentek azoknak az intézményeknek a hivatalos képviselői, amelyek kapcsolatosak Konkoly Thege Miklós tevékenységével: a Magyar Tudományos Akadémia és az MTA Csillagászati Kutatóintézete, az Országos Meteorológiai Szolgálat, a Közlekedési Múzeum és a Magyar Hajózási Rt. Örömmel nyugtázzhatjuk, hogy az említett intézmények, továbbá az Országos Műszaki Múzeum és a Magyar Földrajzi Társaság anyagilag és erkölcsileg is támogatta a Konkoly-megemlékezést.

Az ünnepi ülést Balogh Péter esztergomi polgármesterhelyettes köszöntője nyitotta meg, majd Szabó Tibor az OMSZ, dr. Szeidl Béla igazgató az MTA Csillagászati Kutatóintézete, dr. Almár Iván a Természettudományi Társulat nevében köszöntötte a megjelenteket. Ezt követte Ponori Thewrewk Aurél előadása a magyarországi csillagászat Konkoly működése előtti helyzetéről.

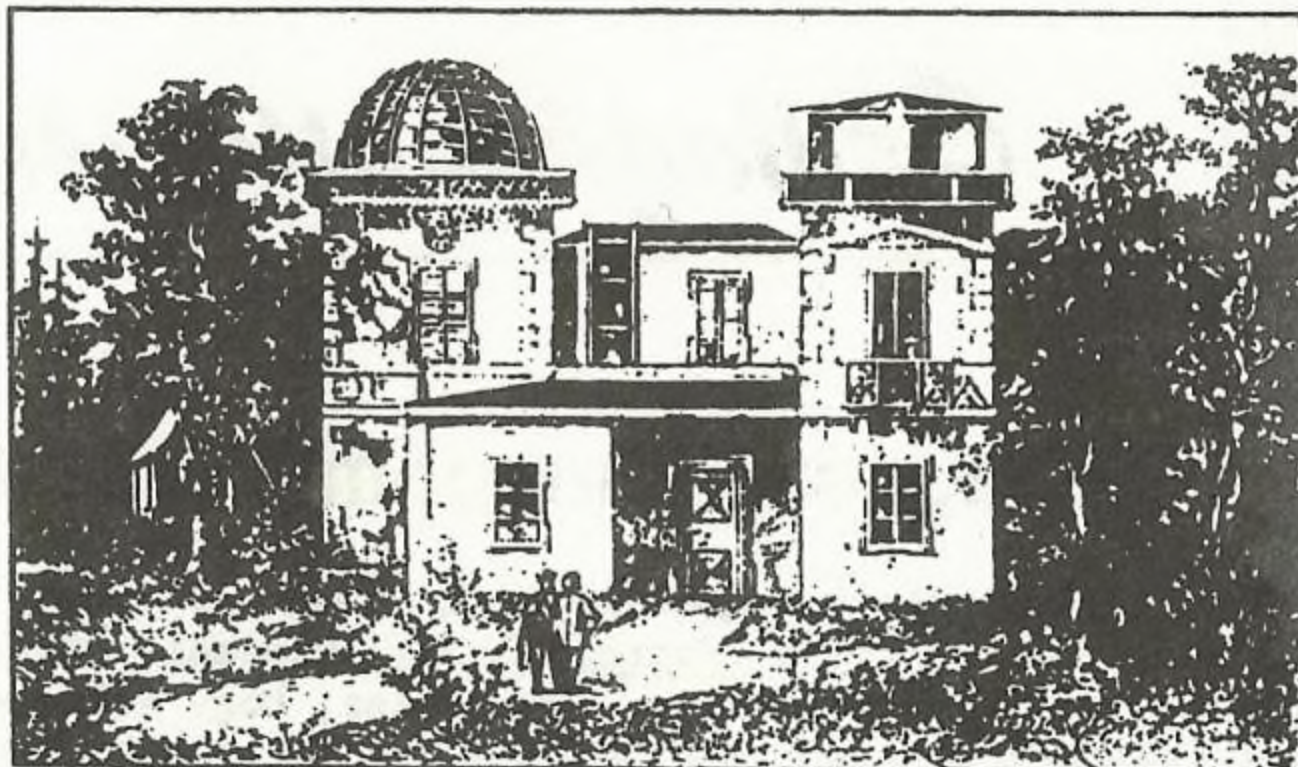
Az asztrofizika kialakulásáról és eredményeiről Barlai Katalin, Konkoly asztrofizikai munkásságáról dr. Marik Miklós adott értékes tájékoztatást. Dr. Zách Alfréd Konkolynak a hazai meteorológia megszervezése terén elért nagy eredményeit méltatta.

Bartha Lajos diaképék sorával idézte fel Konkoly Miklós (1842. jan. 20.—1916. febr. 17.) életútját. Konkoly Thege Sarolta a jeles tudós közéleti, politikai, társadalmi szereplését mutatta be, sok eddig nem tárgyalt adattal, idézettel. Horváth József Gothard Jenő és Konkoly kapcsolatát ismertetve érdekes, új gondolatokat vetett fel, és sok ismeretlen fényképet mutatott be.

Kedves meglepetés volt Konkoly Miklós néhány zongoraátiratának bemutatása Reményi József művészi tolmácsolásában. Ezek az egykor igen kedvelt zongoradarabok talán hatvan—hetven éve nem hangzottak fel nyilvánosan, nagyobb közönség előtt!

Mintegy zárszóként a mai ógyallai Szlovák Meteorológiai és Földmágnességi Obszervatórium munkatársa, Josef Podsklan üdvözölte az emlékülést, meghívva a résztvevőket a jövő évi ünnepségekre.

Konkoly ógyallai csillagvizsgálója 1875-ben. Ez a kevésbé ismert metszet szerepel a rendezvény alkalmából készült emlékfüzetben is

Az esztergomi Regiomontanus Klub és vezetője dr. Jónás László a már-már hagyományos jó szervezéssel biztosította az emlékülés zökkenőmentes lebonyolítását, amelyhez hozzájárult régi munkatársunk, Posztoczky Iván önkéntes (és fáradságot nem ismerő) közreműködése is. Az emlékülés előadói és rendezői minden köszönetet megérdemelnek áldozatkész közreműködésükért. Ugyancsak köszönettel tartozunk Mizser Attilának és Tepliczky Istvánnak mind a szervezésben, mind a Konkoly-emlékfüzet kiadásában való tevékenységükért.

obszervatóriumok sorában foglalt helyet, a Nap — főként a protuberanciák — vizsgálatában, több mint három évtizedig igen előkelő szerepe volt. Ez elsősorban első három igazgatója, Carl Braun, Hüninger Adolf és Fényi Gyula szorgalmának, tehetségének köszönhető.

Dr. Mária Miklós a modern protuberancia-vizsgálatok ismertetésének keretében szőlt Fényi Gyula eredményeiről is. Végül egy a vatikáni csillagvizsgáló múltját és fejlődését bemutató film zárta az előadást. Az angol nyelvű videófilm magyar szinkronizálása Hegedüs Tibor és Dömény Gábor érdeme.

Kora délután a Gimnázium előtti terecskét díszítő szép Fényi-mellszobor megkoszorúzása után a mintegy nyolcvan vendég nagyobbik csoportja megtekintette a mai csillagvizsgálót. Nagy örömmel láthattuk, hogy az iskola új igazgatója, Terney Dezső, Hegedüs Tibor bajai csillagász támogatásával mindent megtesz a Haynald Obszervatórium újjászervezése érdekében.

A jól sikerült emlékülés — amelyet Haynald "hivatali utóda", Kalocsa érseke is megtisztelt érdeklődésével — igen biztató kezdetnek ígérkezik, az a tény pedig, hogy az emlékülést egy a tudománytól távol álló társaság, a Kalocsakörnyéki Agráripari Rt. támogatta, a szélesebb körű helyi érdeklődésre utal. Reméljük, hogy a most kibontakozó kezdeményezés, a korábbi próbálkozásokkal ellentétben, életképes lesz.

-ala-

Konkoly Thege Miklós emlékezete

Az esztergomi Konkoly-emlékülésre készült 23 oldalas füzet Konkoly Thege Miklós életútjának legfontosabb állomásait öleli fel. Bemutatja műszerterveit, megfigyeléseit és mindenekelőtt a kutató, nyugtalan szellemű embert, aki megteremtette modern csillagászatunk alapjait. A kiadványt Bartha Lajos állította össze. Az emlékfüzet az MCSE-től rendelhető meg a 1399 Budapest, Pf. 701/29. címen, rózsaszín postautalványon, ill. megvásárolható hétfőnként az MCSE ügyeletén. (Ára postaköltséggel együtt 40 Ft.)

(folytatás a 7. oldalról)
fokozatosan beködösödött a hegy-csúcs... A sztratoszférában lebegő vulkáni por megnehezítette az interplanetáris por észlelésére irányuló kísérleteket. Hawaii-in ill. Mexikóban hat különböző csoport próbálta megfigyelni infravörös detektorokkal az interplanetáris port. Egy Serge Koutchmy vezette csoport a Kanadai—Francia—Hawaii távcsővel végeztek nagyfelbontású koronaészleléseket. Harold Zirin és Charles Lindsay szubmilliméteres és milliméteres észleléseket végeztek a napperemről az atmoszféramodellek pontosítására. A rossz időjárásra jellemző, hogy a J. M. Pasachoff vezette csoport (mely a sziget nyugati partján dolgozott) felhősödés

miatt nem láthatta a koronát.

Baja Californián (Mexikó) jobbabb voltak a körülmények, itt a kutatók a kromoszféráról és a koronáról készítették felvételeket. Közép- és Dél-Amerikában helyről helyre változott a felhőzet, így az észlelési körülmények is. Az észlelések aktív koronát mutattak, különösen nagy és fényes protuberanciákkal. (Cruz del Sur 5. — Mzs)

Címlapunkon

Iskum József 100/1000-es refraktora (Zeiss AS objektív, Telemator mechanika)

Adok-veszek

ELADÓ egy gyári, új, stabilan kialakított 11x80-as óriásbinokulár. Ideális változó, mély-ég- és üstökösészlelő műszer. Harmatszappkával, páramentesítővel, külön-külön szemtávolságállítóval, T-réteggel ellátott. Fényereje: $f/4$, látómezeje 7,2 fok. A két óriás okulárlencse átmérője 27 mm. A hatalmas látómező csodálatos élményt nyújt. A kényelmes észlelést a 45 fokban döntött prizmarendszer segíti. Súlya 7 kg. Villás tartóállvánnyal és azimutális fa háromlábbal van ellátva (független tengelye 20 mm átmérőjű). Irányára 26 ezer Ft (binokulár, villás állvány, faállvány kompletten, postázva. 1000 Ft-tal olcsóbb faállvány nélkül, 1000 Ft-tal olcsóbb személyes elvitel esetén. Keszthelyi Sándor, 7624 Pécs, Alkotmány u. 3. tel.: (72) 11-433/272

ELADÓ 1 db Sajó Péter által csiszolt 150/2250-es Cassegrain-reflektorhoz való fő- és segédtükör, 1 db Uránia gyártmányú 200/1470-es Newtonhoz való főtükör részfogalattal, 50 mm-es elliptikus segédtükörrel, 1 db óragépnek alkalmas léptetőmotor, vezérlőelektronikával, a Tudomány c. lap. számai rengeteg csillagászati cikkel. Busa Sándor, 6136 Harkakötöny, Árpád u. 1.

VENNÉK 20x60-as Tento-binokulárhoz fotoállvány-adaptert, valamint Horváth Árpád A végtelen világegyetem c. könyvét. Zahorecz István, 5932 Gádoros, Bokányi D. u. 28.

ELADÓ Zeiss 63/840-es távcső óragépes tengelyrendszerrel, összes tartozékokkal, Zeiss 50/540-es távcső műanyag fehércsőben, okulárok, fókuszkétszerező (japán) és más segédeszközök. Érdeklődni válaszbortékkal. Szabó Dániel, 1043 Budapest, Aradi u. 5.

ELADÓ akromátok: 110/1000 (19 ezer Ft), 48/280 (1700 Ft), 48/320 (1700 Ft), 48/540 (1900 Ft); parabolatükörök: 170/1250, 200/1200, 300/1500; okulárok: 25 és 28 mm-es (5-tagú 60°-os LM), 40 mm-es óriásokulár (45 mm-es szemlencse). Szabó Sándor, 7754 Bóly, István u. 16.

ELADÓ egy 100/1000-es Newton finommozgatással, fókusznyújtóval, okulárokkal, fotó felfogatással, szét-szedhető állvánnyal, keresővel. Ára 15 ezer Ft. Mácsai Attila, 5600 Békéscsaba, Bessenyei u. 24/1.

VENNÉK távcsővemhez 4 és 8 mm fókuszhatárok közötti orthoszkopikus okulárokat akár közepes minőségben is. Minden levélre válaszolok, ár jutányos. Farnoszi Zoltán, 5008 Szolnok, Szabó L. út 38/a.

OLCSÓ ZEISS-BINOKULÁROK! Tápiószecsőn, a honvédségi laktanya vadászboltjában (nyitvatartás: h-p 8:00-14:30) az amatőrcsillagászok számára félretettem kb. 40 db Zeiss 8x30-as binokulárt. A látcsövek optikai MC bevonatosak, az okulárok egyedi állításúak, az egyik képmező szálkeresztes. A binoklik börtökkel együtt, lezárt csomagolásban 2250 Ft-ban kerülnek! (Ez a jelenlegi ár 13%-a.) A látcsöveket már a 68 fok látómezejű, 16 mm fókuszú Erfle-okulárok miatt is érdemes megvenni. Vásárláskor hivatkozzatok rám. Virág Pál (Ceglédbercel)

Budapesten az Andrássy úti vadászboltban ugyanilyen binokulárok 2900 Ft-ért kaphatók (szerk).

VENNÉK okulárrevolvvert Telementorhoz zenitprizmával. Varga András, 3200 Gyöngyös, Kócsag u. 3.

ELADÓ 250-es háromrészes alumínium tükörtartó. Földi József, 2220 Vecsés, Ady E. u. 116.

ELADÓ egy 200/1500-as Newton-reflektor okulárokkal, finommozgatással. Dóka János, 1183 Budapest, Nagyszombat u. 16.